

အနှစ်ချုပ်စာတမ်း

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံးတစ်ခု
တည်ထောင်ခြင်း

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၈) ရက်

မာတိကာ

၁။ နိဒါန်း ၃

၂။ နောက်ခံသမိုင်း ၅

၃။ လက်ရှိ နိုင်ငံတကာ တရားစီရင်ရေး ၉

 ၃.၁။ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုယန္တရား (IIMM) ၉

 ၃.၂။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ် တရားရုံး (ICC) ၁၀

 ၃.၃။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ၁၁

၄။ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံးများ ၁၃

 ၄.၁။ လုံခြုံရေးကောင်စီက တည်ထောင်သော ခုံရုံးများ ၁၄

 ၄.၂။ ကုလသမဂ္ဂနှင့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများအကြား ချုပ်ဆိုထားသော စာချုပ်အရ ဖွဲ့စည်းထားသည့် ပေါင်းစပ်ခုံရုံးများ ၁၅

 ၄.၃။ စာချုပ်ခြေပြု ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးများ ၁၆

 ၄.၄။ အထွေထွေညီလာခံ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီက ဖွဲ့စည်းသော ခုံရုံးများ . ၁၈

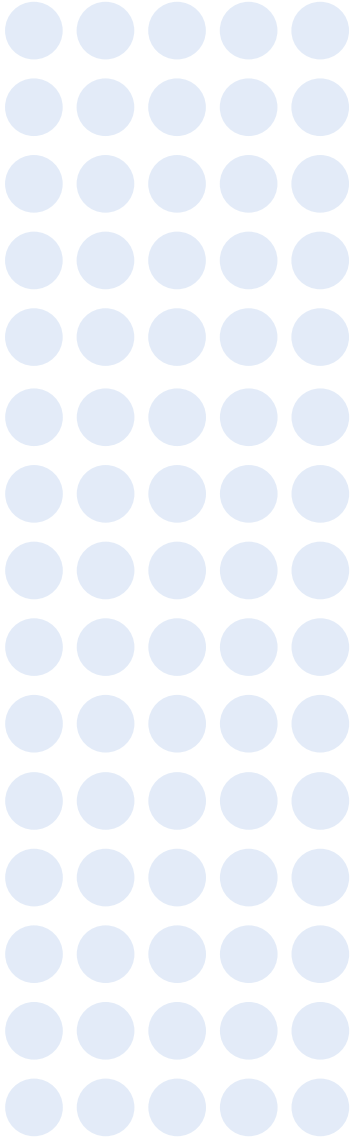
၅။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အကြံပြုချက် ၂၁

၆။ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ ၂၃

၁။ နိဒါန်း

ဤအနှစ်ချုပ်စာတမ်းသည် ကုလသမဂ္ဂအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားရုံး (ICJ) ၌ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် စွဲဆိုထားသော အမှုကိစ္စနှင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC) တို့အကြား ကိစ္စရပ်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးအကြံပေးကောင်စီ (SAC-M) က ရေးသားထားသော ယခင်စာတမ်း၏ အဆက် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကျူးလွန်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများကြောင့် ထိခိုက် နစ်နာသူများအတွက် နောက်ဆုံးတွင် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု ဆောင်ကျဉ်းလာစေရန် အလို့ငှာ တောင်းဆိုလျက်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားမျှတမှုကို ထောက်ခံအားပေး သူများအတွက် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

မြန်မာစစ်တပ်၏ အပေါင်းအပါများက မြန်မာပြည်သူလူထုအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့ကြ ပြီး ကျူးလွန်နေဆဲဖြစ်သည့် ၎င်းတို့၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများအတွက် တာဝန် ယူမှုတာဝန်ခံမှုရှိစေရန် လူ့အခွင့်အရေးတက်ကြွ လှုပ်ရှားသူများ၊ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင် များ၊ ဒီမိုကရေစီလိုလားသူများ၊ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းမှ အစုအဖွဲ့များနှင့် အခြား လူပုဂ္ဂိုလ်များက ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ဤကဲ့သို့ ‘အပြစ်ပေးခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်’ ကို အဆုံးသတ်ရမည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အာဏာသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းမှုအပြီး မြန်မာပြည်သူလူထုအပေါ် အနှံ့အပြားနှင့် စနစ်တကျတိုက်ခိုက်လာ ခဲ့ပြီး မြန်မာစစ်တပ်၏ အကြမ်းဖက်မှုများလည်း ပြင်းထန်လာခဲ့သည်။

တရားမျှတမှုအတွက် တောင်းဆိုမှုများလည်း ပိုမိုကျယ်လောင်လာကြပြီး အထူးသဖြင့် နိုင်ငံအတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့ကြသော ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ အားလုံးအတွက် စစ်ခေါင်းဆောင်များကို ICC၌ တရားစွဲဆိုရန် တောင်းဆိုနေကြခြင်း

ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဤတောင်းဆိုမှုများကို အရေးယူဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အခြေအနေအား ICC သို့ လွှဲပြောင်းပေးနိုင်သော်လည်း ထိုကဲ့သို့ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ ၂၀၀၂ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုအားလုံးကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးရန် ရောမဥပဒေစာချုပ် အပိုဒ် ၁၂ (၃) နှင့်အညီ ကြေညာစာတမ်း ထုတ်ပြန်၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) က ICC ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်အပ်နှင်း ခဲ့သော်လည်း ICC ဘက်က တစ်စုံတစ်ရာတုံ့ပြန်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ သို့သော်လည်း ဤစာတမ်းတွင် တင်ပြထားသကဲ့သို့ ICC သည် စစ်ခေါင်းဆောင်များကို အရေးယူနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းမဟုတ်ပေ။ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းက ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည့် အခြားရွေးချယ်စရာတစ်ခုမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများကို တရားစွဲဆိုရန် အတွက် အထူးတရားရုံး သို့မဟုတ် ခုံရုံးတစ်ခု ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ တသမတ်တည်းဖြစ်ပြီး ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိ စေရန် ဤစာတမ်း တစ်ခုလုံးတွင် ‘ခုံရုံး(tribunal)’ ဟု သုံးနှုန်းဖော်ပြ သွားပါမည်

၂၀၁၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အထိ စစ်တပ်နှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) တို့၏ ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ သက်တမ်းကာလ အတောအတွင်း SAC-M အဖွဲ့ဝင်များအပါအဝင် ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာအချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင် (FFM) ၏ အဖွဲ့ဝင်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အတိုင်းအတာအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံးတစ်ခု ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရန် တောင်းဆိုမှုများ ယခင် ကလည်း ရှိခဲ့ပါသည်။^၁ သို့ရာတွင် ညွှန်ပေါင်း အစိုးရအနေဖြင့် ယင်းခုံရုံးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည်မဟုတ်ကြောင်း ထိုအချိန်က ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိရှိခဲ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဝင်အစိုးရဖြစ်သည့် NUG သည် နိုင်ငံတကာ တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုတို့ကို ထောက်ခံပြီး ICC မှ တရားစီရင်မှုအား လက်ခံကျင့်သုံးရန် ပျက်ကွက်ပါက အထူးခုံရုံးကို ထူထောင်သင့်သည် ဟု အတိအလင်း ဖော်ပြထားခဲ့သောကြောင့် အာဏာသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းမှုသည် ဤအခြေအနေကို များစွာပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။^၂ စစ်အုပ်စုက စတင်ဖန်တီးခဲ့သော လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်း တစ်ခုကြောင့် မြန်မာပြည်သူလူထုအနေဖြင့် မမျှော်လင့်ခဲ့သော ထိခိုက်နစ်နာမှုအဖုံဖုံကို ရင်ဆိုင်နေခဲ့ရပြီး လက်ရှိအခြေအနေသည် ပိုမိုဆိုးရွားလာနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေကို နိုင်ငံတကာက အရေးယူပေးရန် တောင်းဆိုနေခဲ့သော်လည်း တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုသည် ယခုအချိန်အထိ လုံလောက်မှု မရှိသေးပါ။

နိုင်ငံတကာမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် NUG ၏ သဘောတူညီမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတို့ဖြင့် မြန်မာ နိုင်ငံအတွက် ခုံရုံး တစ်ခုထူထောင်ကာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူများအား အမြန်ဆုံး အရေးယူနိုင်ရန် လက်တွေ့ကျသော လုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ဟု ဤအနှစ်ချုပ်စာတမ်းတွင် SAC-M က ထောက်ပြဆွေးနွေးထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကုလသမဂ္ဂ၏ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းနှင့် အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အများ အပြားကို နှစ်ပေါင်းများစွာတည်းက သတ်မှတ်ထားခဲ့သည်။^၃ ထို့အပြင် လက်ရှိတွင် အရေးယူမှုအကြိုကာလ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု

^၁ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မေလထုတ် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်၊ “မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေပေါ် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ အစီရင်ခံစာ”၊ UN Doc. A/ HRC/40/68 တွင် ကြည့်ပါ။ <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/ahrc4068-report-special-rapporteur-situation-human-rights-myanmar> တွင် ကြည့်ပါ။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့ထုတ် FFM ၊ “မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာအချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင်၏ အစီရင်ခံစာ”၊ UN Doc. A/ HRC/39/64 တွင် ကြည့်ပါ။ <https://reliefweb.int/report/myanmar/report-independent-international-fact-finding-mission-myanmar-ahrc3964-advance/> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

^၂ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၂ ရက်နေ့ထုတ် SAC-M ၏ “အနှစ်ချုပ်စာတမ်း - အစိုးရများ၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်း” တွင် ကြည့်ပါ။ <https://specialadvisorycouncil.org/2021/08/briefing-paper-recognition-of-governments/> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့ထုတ် SAC-M ၏ “မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထိရောက်သော ထိန်းချုပ်မှု” တွင် ကြည့်ပါ။ <https://specialadvisorycouncil.org/2022/09/briefing-effective-control-myanmar/> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

^၃ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂ ရက်နေ့ထုတ် NUG ၏ လူ့အခွင့်အရေးဝန်ကြီးဌာန၏ “ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ ၄၉ ကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေး - မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့် အရေးအခြေအနေဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကြေညာချက်”။ <https://mohr.nugmyanmar.org/en/announcements/United-nations-human-rights-council-49th-session-statement-on-the-adoption-of-the-resolution-on-the-situation-of-human-rights-in-myanmar/> တွင် ကြည့်ပါ။

^၄ ၁၉၉၂ ခုနှစ်ကတည်းက အထူးကိုယ်စားလှယ်၊ ၂၀၁၇ - ၂၀၁၉ ခုနှစ်များမှ FFM နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး (OHCHR) တို့ပါဝင်သည်။

ယန္တရား (မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု ယန္တရား (IIMM)) ရှိနေပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရသော ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ အဖွဲ့အစည်းများစွာသည် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုနှင့် ပတ်သက်သော အထောက်အထားများကို စုဆောင်းလျက်ရှိသည်။ သို့သော် တရားစွဲဆိုနိုင်သည့် စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာမရှိပါက ဤလုပ်ဆောင်မှုများအားလုံးသည် အချည်းနှီးသာ ဖြစ်လိမ့်မည်။ စွပ်စွဲခံထားရသော ကျူးလွန်သူများကို စစ်ဆေးရန်နှင့် နောက်ဆုံးတွင် တရားမျှတမှုပေးအပ်နိုင်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများအားလုံးကို တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော ခုံရုံးတစ်ခု(tribunal) ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ရမည်။

Photo - AFP, Stringer

၂။ နောက်ခံသမိုင်း

မြန်မာစစ်တပ်သည် မြန်မာပြည်သူများအပေါ် အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု အမျိုးမျိုးကို ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအသီးသီးဖြင့် ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ထားသည့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ (EAOs)/ တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ (EROs) အား စစ်တပ်ကတိုက်ခိုက်ခဲ့သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသည့်ကာလအတွင်း အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများသည် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများအပေါ် အထူးပစ်မှတ်ထား ရှိခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် မြန်မာ နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေး ရပြီးချိန်မှစ၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုဝင်များသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ် အပေါ်ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့်အပြင် ဖယ်ကြည့်မှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများနှင့် အခြားလူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ခံစားခဲ့ရကြောင်း ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးယန္တရားများက

ကောက်ချက်ချခဲ့သည်။^၅ ယင်းတွင် မကြာသေးသည့် ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်များတွင် သိန်းနှင့်ချီသော ရိုဟင်ဂျာ ပြည်သူများကို ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ အတင်းအဓမ္မနှင်ထုတ်ခြင်း နှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများ နှင့် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုများ အပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများအပေါ် စစ်တပ်က အကြိမ်ကြိမ် ကျူးလွန်ခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှု များလည်း ပါဝင်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းသည့်အချိန်မှစ၍ စစ်တပ်သည် ၎င်း၏ အတိုက်အခံအားလုံးကို ချေမှုန်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ တစ်လျှောက်တွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ အစပျိုးခြင်းဖြင့် မြန်မာပြည်သူတစ်ရပ်လုံး အပေါ် အကြမ်းဖက်မှု များ ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလကတည်းက စတင်ခဲ့ပြီး^၆ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ တောက်လျှောက်^၇ သိသိသာသာ ပိုများလာ ခဲ့သည်ဟု ကောက်ချက်ချလောက်စရာ ခိုင်လုံသောအကြောင်းများ ရှိပါသည်။ ဤသို့သော အခြေအနေတွင် အဓိကကျူးလွန်သူဖြစ်သည့် မြန်မာစစ်တပ်၏ လက်ရှိလုပ်ရပ်များကို ရပ်တန့်ရန် အရေးကြီးသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ရန် အဓိကကျသော အစိတ်အပိုင်းမှာ တရားမျှတမှု ဖော်ဆောင်ရေးဖြစ်သည်။^၈

ဆယ်စုနှစ်များစွာ အာဏာရလာသော စစ်အာဏာရှင်များသည် မြန်မာ့တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ချိနှဲ့စေခဲ့သည်။ တရားစီရင်ရေး မဏ္ဍိုင်က လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းမှုမရှိ ဖြစ်နေပြီး မျှတသောတရားခွင့် ရှိရန်လည်း မဖြစ်နိုင် သည့်အပြင် တရားရုံးများနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုမှာလည်း အရင်းအမြစ်များ နည်းပါးလာပြီး စွမ်းဆောင်ရည်လည်း လျော့ကျနေခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အသွင်ကူးပြောင်းရေး ကာလနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သော NLD ရွေးကောက်ပွဲ အနိုင်ရရှိပြီးနောက်ပိုင်း နှစ်များ၌ပင်လျှင် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍတွင် နိုင်ငံတကာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အမြောက်အများ ရရှိလာသော်လည်း ဤစနစ်ကို နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ ဖြစ်စေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ အလားတူ နိုင်ငံရေးနှင့် အခြား လှုံ့ဆော်မှုများအတွက် ပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ်များဖြင့် လူတစ်ဦးချင်းစီအား တရားစွဲဆို၍ လူ့အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက် သည့် ဥပဒေများကို ဆက်လက်ပြဋ္ဌာန်းပြီး ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ စစ်အာဏာသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းစဉ် ကတည်းက စစ်တပ်ထိန်းချုပ်မှု အောက်ရှိ တရားရုံးများသည် လွတ်လပ်မှုကင်းမဲ့၍ တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာမရှိဘဲ လည်ပတ်နေပြီး တရားမျှတမှုနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု မရှိသလောက် နည်းပါးပုံ ပေါ်နေသည်။^၉ ERO များ ထိန်းချုပ်ထားသော မြန်မာနိုင်ငံ နယ်မြေများတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ လည်ပတ် လာခဲ့သော တရားရုံးများ နှင့် တော်လှန်ရေး အာဏာပိုင်အဖွဲ့အသစ်များက နောက်ပိုင်းတွင် ဖွဲ့စည်း ခဲ့သော တရားရုံးများ ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့သည် အရင်းအမြစ်နည်းပါးပြီး စစ်တပ်၏ ပြည်သူများအပေါ် အဆက်မပြတ် တိုက်ခိုက် မှုကြောင့် စွမ်းဆောင်ရည်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှင့် အခြားကန့်သတ်ချက်များနှင့် ရင်ဆိုင် နေရသည်။

^၅ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာအချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင် <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/myanmar-ffm/index> နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့ အခွင့်အရေးအခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-myanmar> တွင် ကြည့်ရှုပါ။

^၆ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃ ရက်နေ့ထုတ် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီသို့ တင်ပြသော OHCHR နှင့် IIMM တို့၏ အစီရင်ခံစာ - ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီး၏ အစီရင်ခံစာဖြစ်သော “မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ”၊ UN Doc. A/HRC/52/21 ကို ကြည့်ရှုပါ။ <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/ahr5221-situation-human-rights-myanmar-1-february-2022-report-united> တွင် ရယူနိုင်သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့ထုတ် ကုလသမဂ္ဂ လူ့ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၏ အစီရင်ခံစာ “မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာအချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင်၏ အကြံပြုချက်များ၏ စပ်လျဉ်း၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့သော တိုးတက်မှုများနှင့် ကျန်ရှိသော စိန်ခေါ်မှုများ” UN Doc. A/HRC/51/41 တွင် ကြည့်ရှုပါ။ (၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၃ ရက်နေ့၊ OHCHR ထုတ်) <https://reliefweb.int/report/myanmar/progress-made-and-remaining-challenges-regard-recommendations-independent-international-factfinding-mission-myanmar-ahr5141-advance-unedited-version> A/HRC/49/71 နှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၅ ရက်နေ့ထုတ် IIMM ၏ “မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ယန္တရား၏ အစီရင်ခံစာ” UN Doc. A/HRC/48/18 တွင် ကြည့်ရှုပါ။ <https://reliefweb.int/report/myanmar/report-independent-investigative-mechanism-myanmar-ahr4818> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

^၇ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၉ ရက်နေ့ထုတ် IIMM ၏ “မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးယန္တရား၏ အစီရင်ခံစာ” UN Doc. A/HRC/54/19 တွင် ကြည့်ရှုပါ။ <https://reliefweb.int/report/myanmar/report-independent-investigative-mechanism-myanmar-ahr5419-enarruzh> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

^၈ SAC-M က ဖြတ်သုံးဖြတ် - ငွေသားဖြတ်တောက်ရန် (<https://specialadvisorycouncil.org/cut-the-cash/>)၊ လက်နက်များဖြတ်တောက်ရန် (<https://specialadvisorycouncil.org/cut-the-weapons/>) နှင့် ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်ခွင့်အား ဖြတ်တောက်ရန် (<https://specialadvisorycouncil.org/cut-the-impunity/>) တောင်းဆိုနေပါသည်။

^၉ A/HRC/49/71 (OHCHR, ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၃ ရက်နေ့)။

စစ်တပ်က ရေးဆွဲပြင်ဆင်ထားပြီး ရာနှုန်းပြည့်ထိန်းချုပ်ထားသည့် စနစ်သည် စစ်တပ်၏ အပေါင်းအပါများ အပေါ် တရား ဥပဒေအရရော လက်တွေ့အရပါ အပြစ်ပေးအရေးယူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်စေလျက်ရှိသည်။ စစ်တပ်က မူကြမ်းရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်း ထားသည့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (စစ်တပ်က ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ၎င်း၏ အာဏာသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြင့် ပျက်ပြယ် ခဲ့သော ဥပဒေ) ၏ ချို့ယွင်းချက်များကြောင့် စစ်တပ်၏ အပေါင်း အပါများကို အရပ်သားတရားရုံးများ၌ တရားစွဲဆို၍မရပေ။^{၁၀} စစ်တပ်အတွင်း လျှို့ဝှက်စွာ တရားစီရင်မှုများ ရှိနေခဲ့ပြီး စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအရာရှိများကို စစ်ခုံရုံးများတွင် လျှို့ဝှက်စွာတရား စွဲဆိုပြီး အရပ်သားများထံ ချပြထားခြင်း မရှိပါ။ ထိုစနစ်သည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။^{၁၁} အရပ်သားများအပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တရားစွဲခံရသည့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အမှုထမ်းများဟူ၍ ဥပမာအနေဖြင့် ဖော်ပြစရာ အလွန် နည်းပြီး ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှု မရှိသလောက်နည်းသည့်အပြင် တရားရင်ဆိုင်နေရသည့် အကြီးတန်းခေါင်းဆောင်များ၏ အမှုတွဲ ပင်လျှင် မရှိသေးပါ။ ထို့ကြောင့် မြန်မာစစ်တပ်သည် ၎င်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေ ကြီးမားစွာချိုးဖောက်ခဲ့သည့် လုပ်ရပ်များအတွက် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု မရှိကြောင်း ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်နိုင်သည်။ မကြာသေးမီက လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ (Security Force Monitor) က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် သုတေသနတွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာစစ်ဗိုလ်မှူး များ၏ (၆၀) ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် လက်စပျောက်မှု၊ သတ်ဖြတ်မှု၊ မုဒိမ်းမှု သို့မဟုတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ကျူးလွန်သည့် တပ်ဖွဲ့များကို အမိန့်ပေးကွပ်ကဲနေကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။^{၁၂} ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည့် အချို့သော စစ်ခုံရုံးနှင့် ပတ်သက်၍ မသိရှိရသော်လည်း နိုင်ငံတကာဥပဒေစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည်မှာ ထင်ရှားလှပေသည်။ အာဏာသိမ်း ကြိုးပမ်းချိန်မှစ၍ အရပ်သားများအပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ များစွာကျူးလွန်ခဲ့သော်လည်း စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အရာရှိများ သို့မဟုတ် ခေါင်းဆောင်များကို ရာဇဝတ်မှုများအတွက် စခုံရုံးတင်စစ်ဆေးခြင်းကိုမူ မတွေ့ရပါ။

ဖော်ပြပါအကြောင်းများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန် သူများအား တရားစွဲဆို နိုင်ခြင်း မရှိသကဲ့သို့ တရားစွဲဆိုလိုသည့် ဆန္ဒလည်းမရှိကြောင်း၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုမရှိဘဲ လွတ်လပ်သည့် နိုင်ငံတော်တရားစီရင် ရေးစနစ်လည်း မရှိနိုင်ကြောင်း၊ တရားမျှတမှု လမ်းကြောင်းလည်း မရှိနိုင်ကြောင်း အထင်အရှားတွေ့နိုင်သည်။ ယင်းအခြေအနေ များကြောင့် နိုင်ငံတကာ အကူအညီဖြင့် အဖြေရှာရန်နှင့် နိုင်ငံတကာမှ အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်နေပြီ ဖြစ်သည်။

ခုံရုံးတစ်ခု တည်ထောင်ခြင်းသည် ကုလသမဂ္ဂ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ အကြံပြုချက်များနှင့် မြန်မာပြည် အတွင်းမှ တရားမျှတမှုရရှိရေး တောင်းဆိုချက်များနှင့် အဘယ်ကြောင့် ကိုက်ညီသနည်း။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ခံမှု ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံးတစ်ခု ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းသည် နိုင်ငံတကာယန္တရားများ အတွင်း တောင်းဆိုချက်များနှင့်လည်း ကိုက်ညီသည်။

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ နှင့်အတူ အထွေထွေညီလာခံနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီ တို့က လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိလာစေရန် အကြိမ်ကြိမ် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးအခြေအနေများ၊

^{၁၀} ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၄၅။
^{၁၁} ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်ခွင့်အား ပယ်ဖျက်ရန် လှုပ်ရှားမှုများမှတစ်ဆင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ခြင်းနှင့် တိုးမြှင့်ခြင်းတို့အတွက် အသစ်မွမ်းမံ ပြင်ဆင်ထားသော မူဝါဒတွဲ၏ ပုဒ်မ ၂၉၊ E/ CN.4/2005/102/Add.
^{၁၂} လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ “မည်သူ၏ အမိန့်အောက်မှရှိသလဲ။ မြန်မာ့စစ်အုပ်ချုပ်ရေးလက်ထက် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ”။ <https://myanmar.securityforcemonitor.org/> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

ပြဿနာကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးရန်နှင့် အဆိုပါကိစ္စများအတွက် ဖြေရှင်းချက်များ၊ အရေးယူဆောင်ရွက်ချက်များ ချမှတ်ရန် အခါအားလျော်စွာ တွေ့ဆုံကြသော ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများဖြင့် ဤကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများကို ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ လုံခြုံရေးကောင်စီတစ်ခုတည်းကသာလျှင် အာဏာတည်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်နိုင်ပါသည်။

အာဏာသိမ်းရန်ကြိုးပမ်းမှု ဖြစ်ပြီးနောက်မကြာမီ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီသည် “မြန်မာနိုင်ငံ တစ်ဝှမ်း လုံးရှိ ကြီးလေးသော နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အတွက် တာဝန်ရှိသူအားလုံးကို ယုံကြည်စိတ်ချရပြီး အရည်အချင်းပြည့်ဝကာ အမှီအခိုကင်းသော ပြည်တွင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေး ယန္တရားများဖြင့် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုရှိလာစေရေး ဆောင်ရွက်သွားမည်” ဟု ဘုံသဘောတူ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့သည်။^{၃၃} အလားတူ အထွေထွေညီလာခံ၏ မကြာသေးမီအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် “တရားဥပဒေဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များနှင့် နိုင်ငံတွင်း၊ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာတရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ယန္တရားများအားလုံးကို အသုံးပြု၍ နစ်နာသူများ အတွက် တရားမျှတမှုရရှိစေရန် ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများအပါအဝင် အခြားပြည်သူများအပေါ် လူမဆန်သော လုပ်ရပ်များ၊ ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူများအားလုံးက တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုရှိလာစေရေး” ၏ အရေးပါမှုကို အသားပေးဖော်ပြခဲ့ပါသည်။^{၃၄} အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်များသည် “နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးယန္တရားများ” နှင့် “နိုင်ငံတကာ တရားစီရင်ရေး ယန္တရားများ” ကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ အထူးခုံရုံး(tribunal) သည်လည်း “နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးယန္တရား” နှင့် “နိုင်ငံတကာ တရားစီရင်ရေး ယန္တရား” တစ်ခုဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းက ဤဆုံးဖြတ်ချက်များ နှင့် ကိုက်ညီ စေမည်ဖြစ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီသည် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် FFM အတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ချမှတ်ခဲ့သည်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူများအား အရေးယူနိုင်ရန် တောင်းဆိုသော အစီရင်ခံစာများကို ၎င်းတို့နှစ်ဖွဲ့လုံးက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အထူးကိုယ်စားလှယ်သည် စတင်တာဝန်ပေးခံရသည့် ၁၉၉၂ ခုနှစ် ကတည်းက ထိုသို့တောင်းဆိုမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး FFM အနေဖြင့်မူ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ စစ်တပ်ကကျူးလွန်ခဲ့သော ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများစွာအကြောင်း အသေးစိတ်တင်ပြထားသည့် ၂၀၁၈ နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အစီရင်ခံစာများတွင် တောင်းဆိုမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။^{၃၅}

လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီနှင့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအများအပြား အပါအဝင် အခြားသော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အစုအဖွဲ့များက တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု ဖော်ဆောင်ရန် အချိန်အတော်ကြာ တောင်းဆိုခဲ့ သော်လည်း NUG မတိုင်မီ မြန်မာအစိုးရများက ၎င်းတို့၏ တောင်းဆိုမှုများကို ငြင်းဆန်ခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်-NLD ညွန့်ပေါင်းအစိုးရက FFM တည်ထောင်ခြင်းကို ငြင်းပယ်ခဲ့ကြပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင်လည်း IIMM ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းကို ပယ်ချခဲ့သည့်အပြင် ၎င်းတို့နှစ်ဖွဲ့လုံးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်ကိုပါ ငြင်းပယ်ခဲ့သည်။ ထိုညွန့်ပေါင်းအစိုးရသည် နိုင်ငံတကာ အထူးရာဇဝတ်ခုံရုံးတစ်ခု တည်ထောင်ရန်နှင့် ၎င်းနှင့်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရန်လည်း ငြင်းပယ်ခဲ့မည်မှာ သေချာသလောက်ပင်ဖြစ်သည်။ အာဏာသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းမှုသည် ဤအခြေအနေကို ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ NUG က မြန်မာလူထု၏ အများဆုံးတောင်းဆိုမှုများကို တုံ့ပြန်ခဲ့ပြီး တရားမျှတမှုအတွက် ထပ်ခါတလဲလဲ တောင်းဆိုမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကာ နိုင်ငံတကာယန္တရားများမှတစ်ဆင့် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု

^{၃၃} ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၄ ရက်နေ့ထုတ် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ၊ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ UN Doc. A/HRC/RES/46/21။ <https://reliefweb.int/report/myanmar/resolution-adopted-human-rights-council-24-march-2021-4621-situation-human-rights> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။
^{၃၄} ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့ထုတ် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာမူဆလင်များနှင့် အခြားလူနည်းစုများ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ၊ အထွေထွေညီလာခံဆုံးဖြတ်ချက် အမှတ် ၇၆/၁၈၀၊ UN Doc. A/ RES/76/180။ <https://digitallibrary.un.org/record/3954767?ln=en> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။
^{၃၅} အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့်ပတ်သက်၍ <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-myanmar> နှင့် FFM နှင့် ပတ်သက်၍မူ <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/myanmar-ffm/index> တွင် ကြည့်ရှုပါ။

မြင့်တင်ရန် ခိုင်မာသော အစပျိုးမှုများကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သိသာထင်ရှားဆုံး အချက်မှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ၊ (၁) ရက်နေ့မှ စ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရောမဥပဒေစာချုပ်အရ တရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို လက်ခံကြောင်း ဖော်ပြထားသည့် ကြေညာစာတမ်းကို ရောမဥပဒေစာချုပ် အပိုဒ် ၁၂(၃) နှင့်အညီ ICC ထံသို့ တင်သွင်းခဲ့သည်။^{၁၆} ထို့အပြင် ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ တွင်လည်း NUG ၏ လူ့အခွင့်အရေးဝန်ကြီးဌာနက “သင့်လျော်သော တရားစီရင်ရေး အာဏာပိုင်များ မသတ်မှတ်နိုင်ပါက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်တရားရုံးသို့ လွှဲပြောင်းနိုင်ခြင်း မရှိသည့်အချိန်တွင် သီးခြားတရားစီရင်ရေး အာဏာပိုင် အသစ်တစ်ခု ဖန်တီးရမည်” ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။^{၁၇} သို့ဖြစ်ပါ၍ တရားမျှတမှုပိုမိုရရှိနိုင်ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရနှင့် ပြည်သူများ၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုဖြင့် ခုံရုံးတစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရပါမည်။

၃။ လက်ရှိ နိုင်ငံတကာ တရားစီရင်ရေး

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပြည်တွင်း တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု လိုအပ်ချက်ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် နိုင်ငံတကာစနစ်သည် တရားမျှတမှုကို ပံ့ပိုးပေးရန်အတွက် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှု ယန္တရားများ မဟုတ်သော်လည်း အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် FFM တို့၏ ကြိုးပမ်းမှုများဖြင့် မြန်မာ ပြည်သူများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိစေရေး၌ ကောင်းစွာ အထောက်အကူပြုစေခဲ့သည်။ လက်ရှိတွင် နိုင်ငံတကာတရားမျှတမှုဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများစွာကို လုပ်ဆောင်လျက် ရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခင်ကနှင့် ယခုဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများ၏ ပမာဏနှင့် အတိုင်းအတာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လုံလောက်မှု မရှိသေးပါ။

၃.၁။ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု ယန္တရား (IIMM)

Mr. Nicholas Koumjian, Head of IIMM
Photo - United Nations

၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် FFM နှင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ တိုက်တွန်းချက် အရ လူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီသည် IIMM ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ IIMM ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်မှာ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော အပြင်းထန်ဆုံး နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေချိုးဖောက်မှု အထောက်အထားများကို စုဆောင်းရန်၊ စုစည်းရန်၊ ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် လေ့လာသုံးသပ်ရန်ဖြစ်ပြီး တရားမျှတပြီး လွတ်လပ်သော ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုများ ဆောင်ရွက်ရာ၌ လွယ်ကူချောမွေ့ စေရေးအတွက် အမှုတွဲများ ပြင်ဆင်ရန်ဖြစ်သည်။^{၁၈} ထိုလုပ်ငန်းများထဲတွင် နိုင်ငံအဆင့် နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့် နှစ်ခုစလုံးတွင် အမှုတွဲများ အတွက် လက်တွဲဆောင်ရွက်ခြင်း နှင့် ပံ့ပိုးကူညီခြင်းလည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပါဝင်သည်။ IIMM က ၎င်းအနေဖြင့် ICC ၊ ICJ နှင့် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ

^{၁၆} ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ တစ်ဘက်အကောင်အထည်ဖော်ရေး ကြေညာချက်အရ <https://twitter.com/nugmyanmar/status/142873934717648389?lang=en> တွင် ကြည့်ရှုပါ။
^{၁၇} ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂ ရက်နေ့ထုတ် NUG ၏ လူ့အခွင့်အရေးဝန်ကြီးဌာန၏ “ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ ၄၉ ကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေး - မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကြေညာချက်”။
^{၁၈} ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၇ ရက်နေ့ထုတ် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာမူဆလင်များနှင့် အခြားလူနည်းစုများ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ၊ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် အမှတ် ၃၉/၂၊ UN Doc. A/HRC/RES/39/2။ https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/RES/39/2 တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

အာဏာပိုင်များနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်နေသည်ဟု ဆိုထားသည်။^၉

IIMM သည် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီက ဖန်တီးဖော်ဆောင်ထားသည့် ပထမဆုံးယန္တရားဖြစ်ပြီး အထွေထွေ ညီလာခံသည် ယခင်က ဆီးရီးယားနိုင်ငံအတွက် အလားတူယန္တရားတစ်ခုကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။^{၂၀} IIMM ၏ တည်ထောင်မှုကို လေ့လာသူအချို့က အငြင်းပွားဖွယ်ကိစ္စရပ်အဖြစ် မှတ်ယူကြပြီး လူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည့် ကိစ္စရပ်များထက် ကျော်လွန် ဆောင်ရွက်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီအနေဖြင့် IIMM ကို တည်ထောင်ရာတွင် မည်သည့်စိန်ခေါ်မှုမျှ ကြုံတွေ့ခြင်း မရှိသေးပါ။ ဤသည်မှာ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ထင်ရှားစေသည်။ မတူညီသည့် အခြေအနေများအပေါ် ထိထိရောက်ရောက် တုံ့ပြန်နိုင်ရန် ၎င်း၏ လုပ်ဆောင်နိုင်ခွင့်များသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်ကြီးထွားလာနိုင်သည်။

၃.၂။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ် တရားရုံး (ICC)

ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများအား နှင်ထုတ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်/ မြန်မာ အခြေအနေကို ICC ၏ တရားရေးအရာရှိရုံးက ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် စတင်စုံစမ်းခဲ့သည်။^{၂၁} ထိုသို့နှင်ထုတ်ခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများသည် ရောမဥပဒေစာချုပ်၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်သော ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ အတင်းအဓမ္မ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ထွက်ပြေးခြင်း ဖြစ်စေခဲ့သည်။^{၂၂} ဤရာဇဝတ်မှုများသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်သော ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းကြောင့် ICC က ၎င်းအနေဖြင့် အဆိုပါရာဇဝတ်မှု နှင့် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်

စေသည့် ဆောင်ရွက်ချက်နှစ်ခုစလုံးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် ရှိကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ ဤစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုသည် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု ပိုမိုရရှိလာစေသော်လည်း လုံလောက်မှု မရှိသေးပေ။ ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်း၌ ကျူးလွန်ခဲ့သော လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှု သို့မဟုတ် ကြီးလေးသော ရာဇဝတ်မှုများ အပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုများအားလုံး ပါဝင်ခြင်းမရှိပေ။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ် တလျှောက်တွင် ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲချက်ပါ ရာဇဝတ်မှုများသာ အကျုံးဝင်သည့် အကန့်အသတ် ရှိနေသည်။

ICC သည် နိုင်ငံတစ်ခု၏ နယ်နိမိတ်အတွင်း ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုလုံးအပေါ် စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရယူနိုင်ရန် နည်းလမ်းများရှိသည်။

^၉ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့ထုတ် UN Doc. A/HRC/51/41 ၊ အပိုဒ် ၃၇။
^{၂၀} ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် အထွေထွေညီလာခံ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၇၁/၂၄၈ ဖြစ်သော ဆီးရီးယားအာရပ်သမ္မတနိုင်ငံ၌ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မတ်လမှစတင်၍ ကျူးလွန်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ပြင်းထန်သောရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူများ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး နှင့် တရားစွဲဆိုခြင်းတွင် ကူညီပေးမည့် နိုင်ငံတကာ၊ ဘက်မလိုက်ဘဲ လွတ်လပ်သော ယန္တရား၊ UN Doc. A/RES/71/248။ <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FRES%2F71%2F248&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False> တွင် ရယူနိုင်သည်။
^{၂၁} အသေးစိတ်အချက်အလက်အတွက် ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့ထုတ် SAC-M ၏ “အနှစ်ချုပ်စာတမ်း - မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်တရားရုံး”။ <https://specialadvisorycouncil.org/wp-content/uploads/2022/12/SAC-M-Briefing-Paper-ICC-ENGLISH-1.pdf> တွင် ကြည့်ရှုနိုင်သည်။
^{၂၂} ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ/ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်း အခြေအနေ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် (နှစ်နာသူများ၏ လျှောက်ထားမှုအပေါ်) နှင့် အစိုးရရှေ့နေ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ/ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၌ အခြေအနေအရပ်ရက်ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပိုင်ခွင့်ပေါ် ရောမဥပဒေသဘောတူညီချက် ပုဒ်မ ၁၅ အရ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ အမှုတွဲနံပါတ် - ICC - ၀၁ / ၁၉- ၂၇၊ ICL ၁၉၅၉ (ICC ၂၀၁၉)၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်ခုံရုံး (ICC)၊ တရားခွင့်အကြံလွှတ်တော် ၃ [ICC] တွင် ကြည့်ရှုပါ။ <https://www.icc-cpi.int/bangladesh-myanmar> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

- ပထမနည်းလမ်းမှာ အဆိုပါနိုင်ငံ၏ အစိုးရက ရောမဥပဒေစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး အတည်ပြုရန် ဖြစ်သည်။ NUG သည် မြန်မာနိုင်ငံကိုယ်စား ရောမဥပဒေစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး၍ အတည်ပြုနိုင်ပြီး ICC က NUG ၏ အတည်ပြုချက်ကို လက်ခံနိုင်မည်ဖြစ်သောကြောင့် ဤနည်းလမ်းက ဖြစ်နိုင်ခြေအဖြစ်ရှိသည်။
- ဒုတိယနည်းလမ်းမှာ အစိုးရတစ်ရပ်သည် ရောမဥပဒေစာချုပ်၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံမဟုတ်ဘဲ ICC ၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာကို တင်ပြတောင်းဆိုရန် ဖြစ်သည်။ NUG က ၎င်းအနေဖြင့် ICC ၏ တရားစီရင် ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ၊ (၁) ရက်နေ့မှ စတင်၍ လက်ခံကြောင်း ပုဒ်မ ၁၂(၃) နှင့်အညီ ၎င်း၏ကြေညာစာတမ်းကို တရားရုံးသို့ တင်သွင်းခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။^{၂၃} တရားရုံးသည် အဆိုပါကြေညာချက်ကို^{၂၄} ယခုအချိန်အထိ အကြောင်းပြန်ကြားခြင်း မရှိသေးသော်လည်း SAC-M အပါအဝင် နိုင်ငံတကာဥပဒေ ပညာရှင်များက အဆိုပါကြေညာချက်ကို အခြေခံ၍ ICC တွင် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်ဟု ယူဆသည်။
- တတိယနည်းလမ်းမှာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်အတွက် ICC ၏ တရားရေးအရာရှိထံသို့ လွှဲအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။^{၂၅} ဤအချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိနေသေးသည်။
- စတုတ္ထနည်းလမ်းမှာ နိုင်ငံတကာ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်နိုင်သည်ဟု ယူဆပါက လုံခြုံရေးကောင်စီကိုယ်တိုင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အခြေအနေကို ICC သို့ လွှဲပြောင်း ပေးရန်ဖြစ်သည်။^{၂၆} ဤအချက်မှာ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော်လည်း ကောင်စီသည် မဆုတ်သာမတိုးသာ အခြေအနေဖြစ်နေပြီး မကြာခင်အချိန်အတွင်း ယင်းအခြေအနေကို လွှဲပြောင်းပေးနိုင်မည့်ပုံ မပေါ်ပေ။ လုံခြုံရေးကောင်စီသည် ၎င်း၏ ပထမဆုံးဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် (၂၆၆၉) ကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် အတည်ပြုချမှတ်ခဲ့ပြီး အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်တွင် “တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှု၏ အရေးကြီးပုံ” ကို အကြောင်းအရာအားဖော်ပြသည့် စာပိုဒ်(preambular paragraph) တွင် အလေးပေးဖော်ပြ၍ လုပ်ဆောင်ရန်ဖော်ပြသည့်စာပိုဒ်(operative paragraph) တွင် “အဖွဲ့ဝင်များအားလုံး လူ့အခွင့်အရေး၊ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များနှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးတို့ကို လေးစားလိုက်နာရမည်” ဟု တိုက်တွန်းဖော်ပြထားသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေများကို ICC သို့ လွှဲပြောင်းပေးရန် မဆိုထားနှင့် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု အတွက်တောင်းဆိုရန်ကိုပင် ပျက်ကွက်နေခဲ့သည်။^{၂၇}

၃.၃။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် မူအရ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများကို နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း တစ်ခုလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော ရာဇဝတ်မှုများအဖြစ် သဘောထား၍ ထိုရာဇဝတ်မှုများက မိမိနိုင်ငံ နယ်နိမိတ်အတွင်း ဖြစ်ပွားခြင်း သို့မဟုတ် မိမိနိုင်ငံသားများက ကျူးလွန်သူများ သို့မဟုတ် နစ်နာသူများအဖြစ် ပါဝင်ပတ်သက်နေခြင်း မဟုတ်သည့်တိုင်အောင် စစ်ဆေးအရေးယူနိုင်သည်။ ရောမဥပဒေစာချုပ်တွင် နိုင်ငံအဆင့်ဦးစားပေးရေး အခြေခံမူ ရှိထားသောကြောင့် ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုကို နိုင်ငံတစ်ခုခုက ၎င်း၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အရ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုခြင်းပြုလုပ်နေပါက ICC သည် ထိုအမှုကို စစ်ဆေးရန်ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိမည် မဟုတ်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း သို့မဟုတ်

^{၂၃} ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၏ တွစ်တာအကောင့်တွင် တင်ထားသော ကြေညာချက်အရ <https://twitter.com/nugmyanmar/status/1428739347717648389?lang=en> တွင် ကြည့်ရှုပါ။

^{၂၄} ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃ ရက်နေ့ထုတ် A/HRC/52/21 တွင် ကြည့်ရှုပါ။

^{၂၅} ICC ၏ ရောမဥပဒေစာချုပ် ပုဒ်မ ၁၄။

^{၂၆} ICC ၏ ရောမဥပဒေစာချုပ် ပုဒ်မ ၁၃ (ခ) နှင့် ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်၏ အခန်း (၇)။

^{၂၇} ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့ထုတ် လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၆၆၉ (၂၀၂၂) [မြန်မာ]၊ UN Doc. S/RES/2669 (2022)။ [https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=S%2FRES%2F2669\(2022\)&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRe](https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=S%2FRES%2F2669(2022)&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRe) တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

တရားစွဲဆိုခြင်းကို နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်နေပြီး အဆိုပါနိုင်ငံက ၎င်း၏ တရားရေးစနစ်ကို လိုလိုလားလား၊ ထိထိ ရောက်ရောက်နှင့် မှန်မှန်ကန်ကန် ကျင့်သုံးနေခြင်း ရှိပြီးသားဖြစ်သည်ဟု ICC က သတ်မှတ်ကာ “နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသော ကျင့်ဝတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို လေးစားမှုပေးခြင်း”^{၂၆} ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် သဘောတရားတွင်မူ နိုင်ငံအဆင့်ဦးစားပေးရေး အခြေခံမူ မရှိသောကြောင့် အမှုတစ်ခုကို နိုင်ငံအများက ၎င်းတို့၏ ဥပဒေအရ ခွင့်ပြုထားပါက ၎င်းတို့၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာကို အသုံးပြု၍ ထိုအမှုကို တစ်ချိန်တည်းတွင် စုံစမ်းစစ်ဆေး အရေးယူနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့်အမှုများကို လွန်ခဲ့သည့် နှစ်အနည်းငယ် အတွင်းတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အရ စတင်ဆောင်ရွက်နေသည့် ဖြစ်စဉ်အချို့ ရှိပါသည်။

- ၂၀၁၇ ခုနှစ်က ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် လူသားချင်းစာနာမှုနှင့် လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုများ (ကျူးလွန်ခံရသူ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီး (၆) ဦး၏ ဖြစ်စဉ်များ အပေါ်မူတည်၍) အတွက် တရားမျှတသော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများရရှိရေးအတွက် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၉ ခုနှစ်က အမှုဖွင့်ခဲ့သည်။^{၂၆}
- အာဏာသိမ်းကြိုးပမ်းမှုပြီးနောက် နစ်နာသူများအပေါ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဆန့်ကျင်ရေး သဘောတူစာချုပ်ပါ ပြဌာန်းချက်များ အရ တူရကီနိုင်ငံတွင် ၂၀၂၂ ခုနှစ်က အမှုဖွင့်ခဲ့သည်။^{၂၇}
- ရိုဟင်ဂျာပြည်သူများပေါ်လည်းကောင်း အာဏာသိမ်းကြိုးပမ်းမှု ပြီးနောက်လည်းကောင်း လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ ကျူးလွန် ကြောင်း စွပ်စွဲချက်များဖြင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလက တိုင်ကြားမှုတစ်ခု ရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် သံသယရှိသူများက ဂျာမနီနိုင်ငံတွင်မရှိခြင်း နှင့် ယင်းအမှုကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း သည် IMM နှင့် လုပ်ငန်းနှင့်ထပ်စေသည်ဟု ယူဆခြင်းကြောင့် ဂျာမန်ဖက်ဒရယ်အစိုးရရှေ့နေသည် ထိုအမှုကို ၂၀၂၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ပယ်ချခဲ့သည်။^{၂၈}

လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော အမှုအခင်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ နစ်နာသူများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အရေးပါသော ခြေလှမ်းများဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း တရားမျှတမှုအတွက် နောက်ထပ် လုပ်ဆောင်ရန် အဆင့်များရှိနေပြီး ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

^{၂၆} ICC ၏ ရောမဥပဒေစာချုပ် ပုဒ်မ ၁၇ နှင့် ပုဒ်မ ၅၃။

^{၂၆} ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့ထုတ် BROUK ၏ သတင်းထုတ်ပြန်ချက် “မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် လူမျိုးသုဉ်းသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ အမှုကို လက်ခံရန် အာဂျင်တီးနား တရားရုံးများမှ သမိုင်းဝင် ဆုံးဖြတ်ချက်” ကိုကြည့်ပါ။ <https://www.brouk.org.uk/historic-decision-by-argentinian-courts-to-take-up-genocide-case-against-myanmar/> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

^{၂၇} ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂ ရက်နေ့ထုတ် မြန်မာနိုင်ငံတာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ စီမံကိန်း၏ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်၊ “တူရကီအာဏာပိုင်များက မြန်မာစစ်အုပ်စုအား မကြုံစဖူး စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုပြုလုပ်မည်” ကိုကြည့်ပါ။ <https://the-world-is-watching.org/2022/06/02/turkish-authorities-open-unprecedented-investigation-into-myanmar-junta/> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

^{၂၈} ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၄ ရက်နေ့ထုတ် Fortify Rights ၏ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်၊ “ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် မြန်မာဗိုလ်ချုပ်များအား ဂျာမနီ၌ ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အမှုဖွင့်လှစ်ခြင်း” ကို ကြည့်ပါ။ <https://www.fortifyrights.org/mya-inv-2023-01-24/> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

၄။ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံးများ

နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများကို တရားစွဲဆိုသည့် အထူးခုံရုံးများသည် ဆန်းသစ်သော ဖြစ်စဉ်များမဟုတ်ပါ။ လွန်ခဲ့သည့် ရာစုနှစ်များအတွင်း ပုံမှန်တရားစီရင်ရေး နည်းလမ်းများဖြင့် တရားမျှတမှုကို မပေးအပ်နိုင်သည့် အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အခါ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ စွပ်စွဲထားသော ရာဇဝတ်မှုများကို တရားစွဲဆိုရန် ခုံရုံးများကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ် နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပါအဝင် စစ်ပွဲများအပြီးနှင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ် ဝန်းကျင်များအတွင်း ရဝမ်ဒါနိုင်ငံနှင့် ယခင် ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံ နှင့် ပတ်သက်သည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများ ဖြစ်ခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း ခုံရုံးအများအပြား ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။

မတူညီသောအခြေအနေများ၏ သီးခြားလိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီအောင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ခုံရုံးတစ်ခုစီသည် တမျိုးစီကွဲပြားကြသည်။ နိုင်ငံတကာသီးသန့်ဖြစ်သည့် (နိုင်ငံတကာဥပဒေများသာ ကျင့်သုံး သည့်) နိုင်ငံတကာ တရားသူကြီးများ သာ ပါဝင်သော (သက်ဆိုင်ရာ အမှုတွဲနိုင်ငံ၏ တရားသူကြီးများ မဟုတ်သော) ခုံရုံးများမှအစ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေ နှစ်မျိုးလုံးကျင့်သုံး၍ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမှ တရားသူကြီးများ ပါဝင်သည့် ပေါင်းစပ်ခုံရုံးများအဆုံး ခုံရုံးအမျိုးမျိုး ရှိခဲ့သည်။ အချို့ခုံရုံးများသည် သက်ဆိုင်ရာ အမှုတွဲနိုင်ငံ၏ ပြင်ပတွင်အခြေစိုက်ပြီး အချို့မှာလည်း သင့်လျော်သောနိုင်ငံ၏ တရားရေး စနစ် နှင့် အခိုင်အမာ ပေါင်းစပ်ထားကာ အမှုတွဲနိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်ထဲတွင် အခြေစိုက်ကြသည်။ ခုံရုံးများကို လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့်လည်းကောင်း နိုင်ငံတစ်ခု သို့မဟုတ် နိုင်ငံအများနှင့် ကုလသမဂ္ဂအကြား သဘောတူချက် သို့မဟုတ် သဘောတူ စာချုပ်အရလည်းကောင်း နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် တည်ထောင်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သင့်လျော်မည့်အရာများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ရန် ယခင်ကတည်ထောင်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာခုံရုံးများ၏ မတူညီသောပုံစံများကို သာဓကထား လေ့လာသင့်ပါသည်။

၄.၁။ လုံခြုံရေးကောင်စီက တည်ထောင်သော ခုံရုံးများ

၁၉၉၀ ခုနှစ်ဝန်းကျင်များတွင် လုံခြုံရေးကောင်စီက ၎င်း၏ထုတ်ပြန်ချက်ဖြင့် ယခင်ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံ အတွက် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံး (ICTY)^{၃၂} နှင့် ရဝမ်ဒါနိုင်ငံ၏ တောင်းဆိုချက်အရ ရဝမ်ဒါနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး (ICTR)^{၃၃} ကို ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန် လုံခြုံရေး ကောင်စီသည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေး ကို ဖျက်ဆီးခြင်းနှင့် ကျူးကျော်ရန်စမှုများနှင့် စပ်လျဉ်းသော ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာတမ်း၏ အခန်း (၇) အရ ကျင့်သုံးနိုင်သော အခွင့်အာဏာများအား ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ ယခင်ယူဂိုဆလားဗီးယား ပြည်ထောင်စု မှဖြစ်လာသည့် ဘော်လကန် ပြည်နယ်များနှင့် ရဝမ်ဒါနိုင်ငံတို့သည် ခုံရုံးများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ တာဝန်ရှိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ခုံရုံးနှစ်ခုလုံးသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှု^{၃၄}အပါအဝင် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော ရာဇဝတ်မှုများကို တရားစီရင် ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး တရားသူကြီးများ အပါအဝင် နိုင်ငံတကာမှ တာဝန်ရှိဝန်ထမ်းများပါဝင်သော်လည်း မည်သည့် ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံသား သို့မဟုတ် ရဝမ်ဒါ နိုင်ငံသားမှ မပါဝင်ခဲ့ပါ။ ICTY က သည်ဟိဂ်မြို့တွင်တည်ရှိပြီး ICTR သည် တန်ဇန်နီးယားနှင့် သည်ဟိဂ်မြို့ နှစ်ခုလုံးတွင် တည်ရှိသည်။ ခုံရုံးနှစ်ခုလုံးသည် ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်သော ရာဇဝတ်များအတွက် တာဝန်ရှိကြသော ရာနှင့်ချီသည့် အကြီးတန်း နှင့် အလယ်တန်းအဆင့်ရှိ အစိုးရနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များအပြင် နိုင်ငံရေးသမားများ၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊ လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၊ မိဒီယာသမားများကို တရားစွဲဆိုရန် တာဝန်ရှိခဲ့သည်။ အဆိုပါခုံရုံးနှစ်ခုလုံး ကို ICC ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ထားခြင်း မရှိသေးမီအချိန်က တည်ထောင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများကို တရားစွဲဆိုသည့် အထူးခုံရုံးများသည် ဆန်းသစ်သော ဖြစ်စဉ်များမဟုတ်ပါ။ လွန်ခဲ့သော ရာစုနှစ်များအတွင်း ပုံမှန်တရားစီရင်ရေး နည်းလမ်းများဖြင့် တရားမျှတမှု မပေးနိုင်သည့် အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခါ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ စွပ်စွဲ ထားသော ရာဇဝတ်မှုများကို တရားစွဲဆိုရန် ခုံရုံးများကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ ပါသည်။

^{၃၂} ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၅ ရက်နေ့ထုတ် လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် ၈၂၇ (၁၉၉၃)။ UN Doc. S/RES/827 (1993)။ [https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=S%2FRES%2F827\(1993\)&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False](https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=S%2FRES%2F827(1993)&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False) တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

^{၃၃} ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့ထုတ် လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် ၉၅၅ (၁၉၉၄)။ UN Doc. S/RES/955 (1994)။ [https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=S%2FRES%2F955\(1994\)&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False](https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=S%2FRES%2F955(1994)&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False) တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

^{၃၄} https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_sept09_en.pdf တွင် ကြည့်ရှုပါ။

၄.၂။ ကုလသမဂ္ဂနှင့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများအကြား ချုပ်ဆိုထားသော စာချုပ်အရ ဖွဲ့စည်းထားသည့် ပေါင်းစပ်ခုံရုံးများ

ဆီရာလီယွန်နှင့် ကမ္ဘောဒီးယား နှစ်နိုင်ငံလုံးတွင် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဖြစ်ပေါ်စဉ် အတွင်း ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်သူများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်အတွက် “ပေါင်းစပ်ခုံရုံးများ” ဟုခေါ်ဆိုသည့် ခုံရုံးများရှိခဲ့ကြသည်။

ဆီရာလီယွန်နိုင်ငံတွင် ICTY နှင့် ICTR ကဲ့သို့ ခုံရုံးတစ်ခုဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန် လုံခြုံရေးကောင်စီကို တွန်းအားပေးခဲ့သည်။^{၃၅} သို့သော် ၎င်းက ခုံရုံးအစား တရားရုံးတစ်ခုသာ ဖွဲ့စည်းရန်အတွက် ဆီရာလီယွန် နိုင်ငံအစိုးရနှင့် ညှိနှိုင်းရန် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်ထံ တောင်းဆိုခဲ့သည်။^{၃၆} နောက်ဆုံးတွင် တည်ထောင်ခဲ့သော ဆီရာလီယွန်နိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးတရားရုံး (SCSL) သည် နိုင်ငံတကာတရားရုံးတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဆီရာလီယွန်နိုင်ငံ ဥပဒေစနစ်၏ ပြင်ပတွင် ရှိသော်လည်း ဆီရာလီယွန်နိုင်ငံဥပဒေပါ ရာဇဝတ်မှုအချို့နှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေပါ စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများကို စီရင်ပိုင်ခွင့်သည်။^{၃၇} ယင်းတရားရုံး၏ တရားသူကြီးများမှာ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ နှစ်မျိုးလုံးမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြပြီး တရားရုံးသည် ဆီရာလီယွန်နိုင်ငံတွင် တည်ရှိသည်။ ဤတရားရုံးက အရေးယူခွင့်သူများထဲတွင် လိုက်ဘေးရီးယား သမ္မတ ချားလ်စ်တေလာ ကဲ့သို့ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်း ပထမဆုံး အရေးယူခြင်းခံရသည့် နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များ ပါဝင်သည်။

အလားတူ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသည် “ခမာနီတို့ အုပ်ချုပ်စဉ်ကာလအတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့သော လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှုနှင့် လူသား မျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူများအားလုံးကို ဥပဒေအရ အရေးယူနိုင်ရန် ကုလသမဂ္ဂနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းထံသို့ အကူအညီ” တောင်းခံခဲ့သည်။^{၃၈} ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်ပြီးနောက် ကမ္ဘောဒီးယား တရားရုံးများတွင် အထူးအာဏာပေးအပ်ထားသော တရားရုံးများ (ECCC) ကို ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် ထည့်သွင်းခဲ့သည်။^{၃၉} ထို့နောက် တရားရုံးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံအတွက် ကုလသမဂ္ဂနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် အထွေထွေညီလာခံတွင် အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်အား တောင်းဆိုခဲ့သည်။^{၄၀} ဤသို့ဖြင့် တရားရုံးက ကုလသမဂ္ဂ၏ပံ့ပိုးကူညီမှုဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ ECCC ၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် တွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေထဲတွင် ပါဝင်သည့် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများ၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံဥပဒေအရ ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများပါဝင်သည်။^{၄၁} ယင်းတရားရုံး၏ တရားသူကြီး များမှာ ပြည်တွင်း နှင့် နိုင်ငံတကာ မှဖြစ်ပြီး ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတွင် အခြေစိုက်ကာ ခမာနီအဖွဲ့ဝင်များကို စစ်ဆေးအရေးယူ ခဲ့သည်။

^{၃၅} ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ ဆီရာလီယွန် အမြဲတမ်းကိုယ်စားလှယ်ထံမှ လုံခြုံရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌထံ လိပ်မူ၍ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးထံသို့ ပေးပို့ထားသော ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၉ ရက်စွဲပါ စာ၊ နောက်ဆက်တွဲ S/2000/786 (၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၀ ရက်)။
^{၃၆} ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၄ ရက်နေ့ထုတ် လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၁၃၁၅ (၂၀၀၀)၊ UN Doc. S/RES/1315 (2000)။ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/605/32/PDF/N0060532.pdf?OpenElement> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။
^{၃၇} ကုလသမဂ္ဂနှင့် ဆီရာလီယွန်အစိုးရတို့ကြား သဘောတူညီချက်နှင့် ဆီရာလီယွန် အထူးတရားရုံး၏ ဥပဒေတို့ကို ကြည့်ရှုပါ။
^{၃၈} ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးချုပ်ထံမှ အထွေထွေညီလာခံဥက္ကဋ္ဌ A/51/930 နှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ S/1997/488 ထံသို့ ပေးပို့သော ၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂၃ ရက်နေ့ ရက်စွဲပါ စာများ၏ နောက်ဆက်တွဲ (၁၉၉၇ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂၄ ရက်)။
^{၃၉} ဒီမိုကရက်တစ် ကမ်ပူးချား (ကမ္ဘောဒီးယား) အစိုးရလက်ထက်တွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုများကို တရားစွဲဆိုရန်အတွက် ကမ္ဘောဒီးယား တရားရုံးများတွင် အထူး တရားရုံးများ ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ (၂၀၀၁)။ https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/legal-documents/KR_Law_as_amended_27_Oct_2004_Eng.pdf တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။
^{၄၀} ၂၀၀၃ ခုနှစ်၊ မေလ ၁၁ ရက်ထုတ် ခမာနီ တရားရင်ဆိုင်ခြင်းများ၊ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် ၅၇/၂၂၈၊ UN Doc A/RES/57/228 (2003)။ <https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/cam-ares-57-228b.php> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။
^{၄၁} ဒီမိုကရက်တစ် ကမ်ပူးချား (ကမ္ဘောဒီးယား) အစိုးရလက်ထက်တွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုများကို တရားစွဲဆိုရန်အတွက် ကမ္ဘောဒီးယား တရားရုံးများတွင် အထူး တရားရုံးများ ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ (၂၀၀၁) ပုဒ်မ ၃-၈။

ခမာနီ ခုံရုံး၏ တရားခွင်

၄.၃။ စာချုပ်ခြေပြု ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးများ

ICC ကိုယ်တိုင်က စာချုပ်အခြေပြု ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသော ခုံရုံးတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းကို ၁၉၉၈ ခုနှစ် ရောမဥပဒေစာချုပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ၊ (၁) ရက်နေ့တွင် စတင်အသက်ဝင်ခဲ့သည်။ ICC ၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်သည် အခြားသော စာချုပ်ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသည့် ခုံရုံးများနည်းတူ စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့်အပြင် လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် စာချုပ်အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သော နိုင်ငံများအပေါ် စီရင်ခွင့် ချဲ့ထွင်နိုင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များလည်း ရှိသည်။ အခြားစာချုပ်အခြေပြု ဖွဲ့စည်းထားသော ခုံရုံးအများစုနှင့် မတူသည့်အချက်မှာ ICC ၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ကာလအပိုင်းအခြားတစ်ခုအတွက်သာ ဖြစ်စေရန် သို့မဟုတ် အခြေအနေတစ်ရပ် အတွက်သာဖြစ်စေရန် ကန့်သတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ICC ကို အချိန်ကာလ ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိပါ။

ပထမကမ္ဘာစစ်နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် နှစ်ခုစလုံးအပြီး ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ခုံရုံးများကို စစ်အနိုင်ရသည့် နိုင်ငံများ အကြား စာချုပ်ဖြင့် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ဂျာမနီနိုင်ငံ၏ အရေးကိစ္စတွင် ဥရောပ ဝင်ရိုးစွန်းနိုင်ငံများ(European Axis)၏^{၄၂} အဓိက စစ်ရာဇဝတ်များကို တရားစွဲဆိုခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းအတွက် လူသိများ ထင်ရှားသော နူးရင်ဘတ် နိုင်ငံတကာစစ်ခုံရုံး ဖွဲ့ရန် အမေရိကန်၊ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၊ ပြင်သစ်နှင့် ဗြိတိန်တို့ကဲ့သို့ စစ်အနိုင်ရသည့်နိုင်ငံများက သဘောတူခဲ့ကြသည်။ ၎င်း၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်တွင် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသား မျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဆန့်ကျင်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ ပါဝင်သည်။^{၄၃}

^{၄၂} ဥရောပဝင်ရိုးစွန်းနိုင်ငံများမှ အဓိကကျသော စစ်ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူများအား တရားစွဲအပြစ်ပေးအရေးယူရန်အတွက် ဗြိတိန်နှင့် မြောက်အိုင်ယာလန်အစိုးရ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၊ ပြင်သစ်သမ္မတနိုင်ငံ ယာယီအစိုးရနှင့် ပြည်ထောင်စု ဆိုဗီယက်ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတနိုင်ငံအစိုးရတို့၏ သဘောတူစာချုပ် (၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၈ ရက်)။

^{၄၃} အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စစ်ခုံရုံး၏ ပဋိညာဉ်စာတမ်း အပိုဒ် ၆။

နိုင်ငံများအကြား စာချုပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသော အထူးခုံရုံးတစ်ခု၏ မကြာသေးမီက ဥပမာတစ်ခုမှာ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ် များအတွင်း ချဒ်နိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် အာဖရိက သမဂ္ဂနှင့် ဆီနီဂေါနိုင်ငံတို့ကြား စာချုပ်အရ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည့် Extraordinary African Chambers (EAC) ဖြစ်သည်။^{၅၉} EAC သည် ဆီနီဂေါနိုင်ငံ ကိုယ်ပိုင်တရားရုံးစနစ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ပြီး လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှု၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှု၊ စစ်ရာဇဝတ်မှု နှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို စီရင်ခွင့်အာဏာရှိသည်။^{၆၀} EAC သည် ချဒ်သမ္မတဟောင်း Hissene Habre အား စစ်ဆေး အရေးယူခဲ့သည်။

အလားတူ အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသ မှလွဲ၍ ကမ္ဘာဒေသတွင်းနိုင်ငံ အစုအဖွဲ့အများစုတွင် စာချုပ်ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသော လူ့အခွင့်အရေး တရားရုံးများ ရှိကြသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- ဥရောပ လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်အရ ဖွဲ့စည်းထားသော ဥရောပ လူ့အခွင့်အရေးတရားရုံး (European Court of Human Rights)
- အမေရိကတိုက် လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်အရ တည်ထောင်ထားသော အမေရိကတိုက် လူ့အခွင့်အရေး တရားရုံး (Inter-American Human Rights Court)
- လူသားနှင့်ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အာဖရိကတရားရုံး တည်ထောင်ခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် လူသားနှင့် ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အာဖရိကပဋိညာဉ်စာတမ်း နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူချက်အရ ဖွဲ့စည်းထားသော လူသားနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အာဖရိကတရားရုံး (African Court on Human and Peoples' Rights) နှင့်
- အာရပ်နိုင်ငံများအဖွဲ့ချုပ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသော အာရပ်လူ့အခွင့်အရေး တရားရုံး (Arab Court of Human Rights)

နိုင်ငံတကာ စစ်ခုံရုံးရှိ တရားသူကြီးများ၏ ခုံတန်းများ။
ဓာတ်ပုံအညွှန်း - နူရင်ဘတ် မြို့တော်မော်ကွန်းတိုက်။

^{၅၉} ၁၉၈၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၇ ရက်နေ့မှ ၁၉၉၀ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့အတွက် ချဒ်နိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများအား တရားစွဲဆိုရန် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ဆီနီဂေါနိုင်ငံ တရားရုံးများအတွင်း Extraordinary African Chambers က ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေ။
^{၆၀} Extraordinary African Chambers ဥပဒေ အပိုဒ် ၄-၈။

၄.၄။ အထွေထွေညီလာခံ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီက ဖွဲ့စည်းသော ခုံရုံးများ

ရာဇဝတ်ခုံရုံးတစ်ခု မဟုတ်သော်လည်း အထွေထွေညီလာခံသည် ကုလသမဂ္ဂ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာခုံရုံး (UNAT) ကို ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂဝန်ထမ်းများ အလုပ်ခန့်ထားရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်များ၊ အလုပ်ခန့်အပ်မှုနှင့် ပင်စင်ရန်ပုံငွေ နှင့် သက်ဆိုင်သော အငြင်းပွားမှုများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် ထိုခုံရုံးအား တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။^{၆၆} အထွေထွေ ညီလာခံ၏ တောင်းဆိုချက်အရ ကုလသမဂ္ဂနိုင်ငံတကာတရားရုံး (ICJ) သည် UNAT နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကြံပြုထင်မြင်သုံးသပ်ချက်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ဦးစွာပထမ UNAT ၏ သဘောသဘာဝကို ထည့်သွင်းသုံးသပ်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ အကြံပြု သုံးသပ်ချက်တွင် ခုံရုံးသည် -

“... အမှီအခိုကင်းပြီး အမှန်တကယ် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်၍ အကြံပေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းခွဲ တစ်ခုမျှသာမဟုတ်ဘဲ ၎င်းလုပ်ငန်းဆောင်တာများ၏ ကန့်သတ် နယ်ပယ်အတွင်း အယူခံဝင်ခြင်း မရှိဘဲ အပြီးသတ်စီရင်ချက်များအား ချမှတ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်း၏ တရားစီရင်ချက်သည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ ကြီးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိပြီး အထွေထွေညီလာခံပေါ်တွင်လည်း သက်ရောက်မှုရှိသည်”^{၆၇}

ဟု တွေ့ရှိရကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

ထို့နောက် ICJ သည် အထွေထွေညီလာခံ၏ တရားစီရင်ရေးခုံရုံးတစ်ခု တည်ထောင်ခွင့်အာဏာ နှင့် ပတ်သက်၍ ဆင်ခြင်းသုံးသပ်ခဲ့သည်။ ICJ သည် -

“တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် အဖွဲ့များ တည်ထောင်ခြင်းအတွက် အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းချက် မရှိသလို သွေဖယ်နေသော ညွှန်ကြားချက်လည်း မရှိပါ။ သို့သော်လည်း ကုလသမဂ္ဂတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေစဉ် ကာလ ထိခိုက်ဒဏ်ရာ ရရှိမှုများအတွက် ပြန်လည် ပေးလျော်ခြင်း နှင့်ပတ်သက်သော အကြံပြုထင်မြင်သုံးသပ်ချက် - I.C.J. အစီရင်ခံစာများ ၁၉၄၉၊ စာမျက်နှာ - ၁၈၂ တွင် “နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ဆိုရလျှင် အဖွဲ့အစည်းသည် ပေးအပ်လာသော တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်နိုင်ရန် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအားလုံးကို ပဋိညာဉ်စာတမ်းထဲတွင် အတိအကျ ဖော်ပြထားခြင်း မရှိသည့်တိုင် ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများအားလုံး ၎င်းထံတွင်ရှိသည်ဟု မှတ်ယူရမည်”

ဟူသော အချက်ကို စွဲကိုင်ထားခဲ့သည်”^{၆၈}

အထွေထွေညီလာခံသည် ဝန်ထမ်းများဆက်ဆံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ စည်ကမ်းကြပ်မတ်ရန် အခွင့်အာဏာ ရှိကြောင်း ICJ က တွေ့ရှိခဲ့သည်။^{၆၉} ထို့ကြောင့် အထွေထွေညီလာခံသည် UNAT အား အထွေထွေညီလာခံ ကိုယ်တိုင်အပေါ် တုတ်နှောင်မှုရှိသည်

^{၆၆} ကုလသမဂ္ဂ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာခုံရုံး တည်ထောင်ခြင်း၊ အထွေထွေညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် ၃၅၁ (၄)က၊ A/RES/351(IV) (၁၉၄၉)။ <https://digitallibrary.un.org/record/666782?ln=en> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

^{၆၇} ကုလသမဂ္ဂ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာခုံရုံးမှ ပေးအပ်သော လျော်ကြေးငွေ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ အကြံပြုအမြင်သဘောထား၊ ICJ အစီရင်ခံစာများ (၁၉၅၄)။ <https://www.icj-cij.org/case/21#:~:text=In%20its%20Advisory%20Opinion%20of,been%20terminated%20without%20his%20assent> တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

^{၆၈} ကုလသမဂ္ဂ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာခုံရုံးမှ ပေးအပ်သော လျော်ကြေးငွေ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ အကြံပြုအမြင်သဘောထား၊ ICJ အစီရင်ခံစာများ (၁၉၅၄)။

^{၆၉} အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ပေးနိုင်သော တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုအဖြစ် တရားဝင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်ဟု ICJ က မှတ်ယူခဲ့သည်။

အထူးနိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခြင်းကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များ လုပ်ဆောင်မည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် မျှော်လင့်ထားသည့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းသည် လုံခြုံရေးကောင်စီဖြစ်သည်။ တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုရှိအောင် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းသည် နိုင်ငံတကာ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် “တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု၏ အရေးကြီးမှု”အပေါ် ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင် အလေးထားမှုကို ထိန်းသိမ်းရမည့် ကောင်စီ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ကိုက်ညီသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တစ်ခုတည်းသော ဆုံးဖြတ်ချက် (၂၀၂၂ ခုနှစ် ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၂၆၆၉) သည် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုကို^{၁၀} မတောင်းဆိုခဲ့ဘဲ ကောင်စီသည် အမြဲလိုလို ICC ထံသို့ ယင်းအခြေအနေအား လွှဲပြောင်းတင်ပြရန် ဆန္ဒမရှိခဲ့ပေ။

လုံခြုံရေးကောင်စီသည် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည့် အခွင့်အာဏာရှိသည့် တစ်ခုတည်းသော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအဖြစ် ဆက်ရှိနေသောကြောင့် ၎င်းအား တောင်းဆိုမှုများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။ သို့သော် တစ်ချိန်တည်းတွင် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု ယန္တရားအတွက် အခြားဖြစ်နိုင်ခြေများကို ရှာဖွေရန်လည်း မဖြစ်မနေလိုအပ်သည်။

အခြေအနေတစ်ရပ်သည် နိုင်ငံတကာ လုံခြုံရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိန်းသိမ်းရန် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုကို တောင်းဆိုလာပြီး လုံခြုံရေးကောင်စီအနေဖြင့် ၎င်း၏အဖွဲ့ဝင်များအကြား စည်းလုံးညီညွတ်မှု မရှိခြင်းကြောင့် လုပ်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်ပါက အထွေထွေညီလာခံသည် “ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် စည်းလုံးညီညွတ်ရေး” ဟုခေါ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို စတင်နိုင်သည်။ ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ အထွေထွေညီလာခံသည် နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးကို ထိန်းသိမ်းရန် သို့မဟုတ် ပြန်လည်ရယူရန် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများက စုပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု အကြံပြုနိုင်သည်။ အထွေထွေညီလာခံသည် UNAT တည်ထောင်ခြင်း၏ စံနမူနာကို အသုံးပြု၍ ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ^{၁၁} ခုံရုံးတစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်နိုင်သည်။ အဆိုပါ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် “လက်ရှိပဋိညာဉ်စာတမ်းပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို တစ်စုံတစ်ရာ ချိုးဖောက်မှုမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အခြေအနေများအပါအဝင် နိုင်ငံအချင်းချင်းကြား အထွေထွေကောင်းကျိုး ချမ်းသာရရှိရေးအတွက် သို့မဟုတ် ခင်မင်ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်ဟု ၎င်းကယူသည့် မည်သည့်နေရာမှ အစပြုလာသည့် အခြေအနေမျိုးကိုမဆို ငြိမ်းချမ်းစွာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပြုလုပ်နိုင်ရေး အတွက် လိုအပ်သောအစီအမံများကို အကြံပြုရန်” ဟူသော ပဋိညာဉ်စာတမ်းပါ အထွေထွေညီလာခံ၏ တာဝန်များနှင့် ဆက်နွယ်နေမည်ဖြစ်သည်။^{၁၂} ထို့ကြောင့် ၎င်းအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာဥပဒေ ချိုးဖောက်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို တရားစွဲဆိုရန် ခုံရုံးတစ်ခု ထူထောင်နိုင်ပြီး ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်သည့် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်တာဝန်နှင့် ၎င်းကိုယ်တိုင်က ချမှတ်ထားသော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

အလားတူ အထွေထွေညီလာခံ၏ အဖွဲ့ခွဲတစ်ခုအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီတွင် တရားစီရင်ရေးအာဏာ မရှိပါ။ သို့သော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီသည် “ပြင်းထန်ပြီး စနစ်တကျကျူးလွန်သည့် ချိုးဖောက်မှုများ အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု အခြေအနေများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမည်”ဟု ပြဋ္ဌာန်းထား သောကြောင့် UNAT ၏ အကြံပြုထင်မြင်

^{၁၀} လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၆၆၉ (၂၀၂၂) [မြန်မာ]။
^{၁၁} ၁၉၅၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၃ ရက်နေ့ထုတ် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် စည်းလုံးခြင်း၊ အထွေထွေညီလာခံ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် ၃၃၇ (၅)၊ UN Doc. A/RES/377(V)။
^{၁၂} ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာတမ်း အပိုဒ် ၁၄။

သုံးသပ်ချက်ကို အခြေခံပြီး မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သော ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့်ကို အသုံးပြုကာ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံးကို ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။ ဤကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် နည်းလမ်းနှစ်ခုရှိသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အထူးခုံရုံးအသစ်တစ်ခု ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း ဖြစ်ပြီး ဒုတိယတစ်ခုမှာ လက်ရှိ IIMM ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အား တိုးချဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ IIMM သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် သံသယပုဂ္ဂိုလ်များအား တရားစွဲဆိုရန်အတွက် သက်သေအထောက်အထားများနှင့် အမှုတွဲများကို စုစည်းလာခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ခုံရုံးတစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်မည်ဆိုပါက အရေးယူနိုင်ရန် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်နေပြီးသားဖြစ်သည့် တည်ဆောက်ထားပြီး လည်ပတ်နေ ပြီးသားဖြစ်သော အဖွဲ့အစည်းကို အခြေတည်၍ တည်ထောင်ခြင်းက သဘာဝကျသည်။

လုံခြုံရေးကောင်စီနှင့် မတူသည်မှာ အထွေထွေညီလာခံ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီသည် တုတ်နှောင်မှု ရှိသော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မချမှတ်နိုင်သောကြောင့် ၎င်းတို့က ဖွဲ့စည်းထားသည့် ခုံရုံးတစ်ခုနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းကို မိမိဆန္ဒအလျောက်သာ ဆောင်ရွက်မှသာ ဖြစ်နိုင်သည်ကို သတိပြုသင့်သည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည်လည်း တကယ့်လက်တွေ့တွင် လုံခြုံရေးကောင်စီက ဖွဲ့စည်းထားသော နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံးများမှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အနည်းငယ်ကွာခြားသည်။ လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ အဆိုပါ ခုံရုံးများတည်ထောင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးအပေါ် တရားဝင် စည်းနှောင်မှု ရှိသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် မိမိဆန္ဒအလျောက်သာ ဖြစ်သည်။

၅။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အကြံပြုချက်

နိုင်ငံတကာဥပဒေသည် စဉ်ဆက်မပြတ် ပြောင်းလဲနေပြီး အခြေအနေသစ်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ရှိနေသည်။ အထက်ဖော်ပြပါခုံရုံးများသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လိုက်နာလုပ်ဆောင်ရမည့် ပြီးပြည့်စုံသောပုံစံ တစ်ခုကို ကိုယ်စားပြုခြင်းမရှိပါ။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့သည် ရွေးချယ်စရာများကို တင်ပြခြင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေ ချိုးဖောက်သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုကို မြှင့်တင်စေရန် ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ရမည့် နည်းလမ်းတစ်ခုကို ပုံဖော်ရာတွင် အသုံးဝင်ပါသည်။

ယခင်က တည်ထောင်ခဲ့သော အထူးခုံရုံးများ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သီးခြားကွဲပြားသော နောက်ခံအခြေအနေများ ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားကာ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံးတစ်ခုကို အောက်ပါ မတူညီသော နည်းလမ်းများဖြင့် ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။

- မြန်မာနိုင်ငံကိုကိုယ်စားပြုလျက် NUG သည် အထွေထွေညီလာခံ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ ကို အထူးခုံရုံးဖွဲ့ရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။ ယင်းတို့ထဲမှ တစ်ဖွဲ့ဖွဲ့သည် (က) ကုလသမဂ္ဂနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ တို့အကြား နှစ်ဘက်သဘောတူစာချုပ် ဖြင့် ခုံရုံးတစ်ခု ထူထောင်နိုင်ရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပေးရန် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်အား တောင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် (ခ) ခုံရုံးဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သည့် အတည်ပြုဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ပေးခြင်း ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။
- လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီသည် စွပ်စွဲခံထားရသော ကျူးလွန်သူများအား တရားစွဲဆိုနိုင်သည့် အထူးခုံရုံး တစ်ခု ပူးတွဲတည်ထောင်ရန် IIMM ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအား တိုးချဲ့သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ကို ချမှတ်နိုင်သည်။
- NUG သည် အထူးခုံရုံးထူထောင်ရန် ကုလသမဂ္ဂနှင့် မြန်မာနိုင်ငံကြား နှစ်ဘက်သဘောတူစာချုပ် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေး တောင်းဆိုပေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ထံ တိုက်ရိုက် စာရေးနိုင်သည်။ ဤလုပ်ဆောင်ချက်

အား ထောက်ခံသည့် နိုင်ငံများသည်လည်း ၎င်းတို့အနေဖြင့် ထောက်ခံကြိုဆိုကြောင်း အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ထံသို့ စာရေးသားနိုင်သည်။

- NUG နှင့် ASEAN နှင့်/သို့မဟုတ် အခြားသော ထောက်ခံအားပေးသည့် နိုင်ငံများသည် UN စနစ် အပြင်ဘက်တွင် ခုံရုံးဖွဲ့စည်းရန် သဘောတူစာချုပ်တွင် ပါဝင်နိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အထူးခုံရုံးတစ်ခုကို မည်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် တည်ထောင်သည်ဖြစ်စေ ၎င်းခုံရုံးသည် သတ်မှတ်ထားသော စံနှုန်းအချို့နှင့် ကိုက်ညီရန် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည်။ ဖွဲ့စည်းလိုက်သည့်ခုံရုံးသည် -

- ၁ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ၊ (၁) ရက်နေ့မှ စတင်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများ၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေပါ ရာဇဝတ်မှုများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာခုံရုံးများစွာသည် ပြည်တွင်းရာဇဝတ်မှုအချို့ကို ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်မှု တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် စီရင်ဆုံးဖြတ်ကြလေ့ ရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာဇဝတ်ဥပဒေအများစုသည် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် မကိုက်ညီ သောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရန် အကြံမပြုပါ။
- ၂ နိုင်ငံတကာ တရားသူကြီးများနှင့် တရားရေးအရာရှိများဖြင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းရမည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တရားသူကြီးများစွာသည် ယခင်ကတည်းက လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှု မရှိကြသောကြောင့် ၎င်းတို့က အထူးခုံရုံး၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ပါဝင်မည်ဆိုပါက တရားမျှတမှုနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး စံနှုန်းများနှင့် သင့်လျော်မှု သို့မဟုတ် ကိုက်ညီမှု မရှိနိုင်ပေ။
- ၃ မြန်မာနိုင်ငံနယ်နိမိတ် အပြင်ဘက်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတရားစီရင်မှုစနစ် အပြင်ဘက်တွင် တည်ရှိရပါမည်။ ဤအချက်သည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ ကျူးလွန်ခံရသူများနှင့် မျက်မြင်သက်သေများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ခုံရုံးအနေဖြင့်လည်း တရားမျှတမှုနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ မြန်မာစစ်တပ်၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းမှ ကင်းဝေးပြီး သီးခြား လွတ်လပ်မှုနှင့် သမာသမတ်ကျမှုရှိစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

**ယခင်က တည်ထောင်ခဲ့သော အထူးခုံရုံးများ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏
သီးခြားကွဲပြားသော နောက်ခံအခြေအနေများကို ထည့်သွင်း
စဉ်းစားကာ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံးတစ်ခုကို
မတူညီသော နည်းလမ်းအချို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။**

၆။ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံး ထူထောင်ခြင်းသည် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုဆီသို့ ဦးတည်သည့် ခြေလှမ်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဖြေရှင်းရမည့် စိန်ခေါ်မှုအမျိုးမျိုး ဆက်လက်ရှိနေဦးမည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါစိန်ခေါ်မှုများတွင် အောက်ပါတို့ ပါဝင်သည်။

- **အထူးခုံရုံး၏ တည်နေရာ** - NUG နှင့် မဟာမိတ် ERO များသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နယ်မြေအများအပြားကို ထိရောက်စွာ ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ခုံရုံးအား မြန်မာနိုင်ငံတွင် တည်ထောင်ထားရှိရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ နစ်နာသူများနှင့် မျက်မြင်သက်သေများ အပါအဝင် ခုံရုံးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော လူပုဂ္ဂိုလ်များကို စစ်အုပ်စု၏တပ်ဖွဲ့များက လက်တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်မှုနှင့်ခြေမြင့်မားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အခြားနိုင်ငံတစ်ခုက ခုံရုံး၏ အဆောက်အဦပရဝဏ်အား လက်ခံထားခြင်းကို သဘောတူရန် လိုအပ်ပါသည်။ IIMM သည် ဂျနီဗာ၊ ဆွစ်ဇာလန်တွင် တည်ရှိပြီး ဆွစ်ဇာလန်သည်လည်း ခုံရုံးကို လက်ခံထားရန် သဘောတူနိုင်သည်။ တနည်းအားဖြင့် ၎င်းသည် အခြားသော နိုင်ငံတကာခုံရုံးများ တည်ရှိရာ နယ်သာလန် နိုင်ငံ၊ သည်ဟိတ်မြို့ သို့မဟုတ် အခြားနေရာများတွင် အခြေစိုက်နိုင်သည်။
- **သက်သေအထောက်အထား စုစည်းခြင်း** - NUG ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့် ခုံရုံးသည် သက်သေ အထောက်အထားများ စုစည်းနိုင်သော အရေးပါသော နယ်မြေဒေသနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များထံသို့ ဝင်ထွက် သွားလာခွင့် ရရှိမည်ဖြစ်သည်။^{၉၃} သို့သော်လည်း စစ်အုပ်စု၏ တပ်ဖွဲ့များ ဆက်လက်ကျူးလွန်နေသည့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်အတူ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများသည် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးသမားများအတွက် ဘေးကင်းစွာ ဝင်ထွက်သွားလာရန် အလွန်ခက်ခဲစေမည်ဖြစ်သည်။
- **ကျူးလွန်သူများကို ဖမ်းဆီးခြင်း။** သံသယရှိသော ကျူးလွန်သူများကို တရားစွဲဆိုရန် အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်များကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းပြီး တရားရုံးသို့ ပို့ဆောင်စစ်ဆေးရန် လိုအပ်သည်။ ယင်းအား NUG နှင့် ၎င်း၏ မဟာမိတ်များ၏ အကူအညီဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ NUG နှင့် ၎င်း၏ မဟာမိတ်များသည် စစ်အစိုးရ၏ တပ်ဖွဲ့များနှင့် တင်းပြည့်ကျပ်ပြည့် တိုက်ခိုက်နေပြီး အောက်ခြေအဆင့်နှင့် အလယ်အလတ်အဆင့် စစ်သားများအား အကျဉ်းသားများအဖြစ် ဖမ်းဆီးနိုင်ကြသည်။ NUG သည် ခုံရုံးကထုတ်ပြန်သော ဖမ်းဝရမ်းများကို လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အခက်ခဲဆုံးကိစ္စရပ်မှာ စွပ်စွဲထား သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် စစ်မြေပြင်တွင် လက်ရှိတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော်လည်း ကွပ်ကဲရာတွင် အမြင့်ဆုံးအဆင့် တာဝန်ရှိသော စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ထိပ်တန်းအရာရှိများအား မဖမ်းဆီးနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။^{၉၄} NUG သည် ခုံရုံး၏တည်နေရာသို့ စွပ်စွဲခံထားရသော ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား ပို့ဆောင်ရန်အတွက် အိမ်နီးချင်းနှင့် အခြားနိုင်ငံများ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် အကူအညီ လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

^{၉၃} ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့ထုတ် SAC-M ၏ “မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထိရောက်သော ထိန်းချုပ်မှု”။
^{၉၄} လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ “မည်သူ့ကို အမိန့်ပေးနေသနည်း။ မြန်မာ့စစ်အုပ်ချုပ်ရေးလက်ထက် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ”

- **အာဏာသက်ရောက်မှု** - လုံခြုံရေးကောင်စီသည် အာဏာတည်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များချနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သောကြောင့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများသည် ၎င်းကဖွဲ့စည်း ထားသည့် အထူးတရားရုံး သို့မဟုတ် ခုံရုံးနှင့် မဖြစ်မနေ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ အထွေထွေညီလာခံ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီတို့မှာ မူ ခုံရုံးတစ်ခုကို တည်ထောင်မည်ဆိုပါက နိုင်ငံများအနေဖြင့် ၎င်းနှင့် တရားဝင်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်မည်မဟုတ် ပေ။ သို့သော် NUG ကိုယ်တိုင်က နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုအတွက် တာဝန်ရှိသူများကို ထိန်းသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းနေသောကြောင့် ဤကိစ္စမှာ ပြဿနာ သိပ်မရှိလှပေ။ သို့သော်ငြားလည်း စွပ်စွဲခံထားရသော ကျူးလွန်သူများကို ဝိုင်းဝန်းဖမ်းဆီးနိုင်ရန် အခြားနိုင်ငံများ၏ ထောက်ခံမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ရရှိရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည်။ ဤကိစ္စတွင် ထိုနိုင်ငံများက တရားဝင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်မရှိသောကြောင့် ခက်ခဲနိုင်သည်။ အကယ်၍ အထူးခုံရုံးကို သဘောတူစာချုပ် ဖြင့် ထူထောင်မည်ဆိုပါက စာချုပ်တွင် ပါဝင်သည့် စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံများအားလုံးသည် စာချုပ်ကို လိုက်နာစောင့်ထိန်းရန်နှင့် အကောင်အထည် ဖော်ရန် တာဝန်ရှိမည်ဖြစ်ပြီး ခုံရုံးနှင့် ၎င်း၏လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်သည်။
- **ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း** - နိုင်ငံတကာတရားရုံးများသည် အကုန်အကျများပြီး နိုင်ငံတကာအလှူရှင်များက ငွေကြေး ထောက်ပံ့ ကြသည်။ ခုံရုံးကို စာချုပ်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားပါက စာချုပ်အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများသည် ၎င်း၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက် မှုများကို ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ခြင်း သို့မဟုတ် အခြားအလှူရှင်များ ထံမှ ရန်ပုံငွေကောက်ခံခြင်းအတွက် အဓိကတာဝန် ရှိ မည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများအတွက် လိုအပ်ချက်ကြီးမားနေ သည့် အခြေအနေတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာအလှူရှင်များ၏ ရန်ပုံငွေဖြင့် ပေးအပ်ထားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များစွာ ရှိနေပြီး လိုအပ်သည့် ငွေကြေးပံ့ပိုးမှုရရှိရန် ခက်ခဲနေပါသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကာလကြာရှည် ဖြစ်ပွားနေ သော အကြမ်းဖက်မှုကို အဆုံးသတ်ရန်အတွက် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုမှာ အရေးကြီးသည်။ ကျူးလွန်သူများကို တာဝန်ခံ စေပြီး အကြမ်းဖက်မှုကို အဆုံးသတ်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် လူသားချင်းစာနာမှု အကူအညီနှင့် အခြားလိုအပ်ချက်များ လျော့နည်းသွားကာ အခြားနယ်ပယ်များတွင် အလှူရှင်များ၏ ပံ့ပိုးကူညီမှု လိုအပ်ချက်လည်း လျော့နည်းသွားမည်ဖြစ်သည်။
- **နိုင်ငံရေးစိတ်ဆန္ဒ** - ခုံရုံးတည်ထောင်ရေးကို အားပေးထောက်ခံခြင်းသည် နိုင်ငံရေးဆန္ဒ ရှိခြင်းမရှိခြင်း နှင့်လည်း သက်ဆိုင် သည်။ ဆယ်စုနှစ်များစွာတိုင် မြန်မာပြည်သူလူထုအတွက် တရားမျှတမှုရရှိရေး တောင်းဆိုမှုများ ရှိလာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံး ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်နိုင်ရန် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း အနေဖြင့် အပြောသက်သက် မဟုတ်ပဲ လက်တွေ့ပါဝင် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာအထူးအကြံပေးကောင်စီသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ အာဏာသိမ်းမှုအား တုံ့ပြန်ရန် အတူတကွပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြသည့် အမှီအခိုကင်းသော ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံသားများ လူ့အခွင့်အရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဒီမိုကရေစီ၊ တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုအတွက် တိုက်ပွဲဝင်ရာတွင် ကူညီထောက်ပံ့မှုပြုရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးအကြံပေးကောင်စီနှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ လုပ်ငန်းများနှင့် ပက်သက်၍ ပိုမိုသိရှိလိုပါက <https://specialadvisorycouncil.org/> တွင် ဝင်ရောက်လေ့လာနိုင်သည်။

